

IZEN SINTAGMA

1. Alderdi fonologiko eta ortografikoa
2. Izenak, deklinabidea eta galdetzaileak
 - Adizlaguna + KO: zeren aldekoa, zeren kontrakoa ...(*horren aldekoek, haren kontrakoei...*)
 - Mugagabea orokorrean: noiz erabili behar den eta mugagabearen formak (*etxeTAN, MartinI...*)
 - zertarakoak (*ongi jateko aholkuak / ongi jatekoak...*)
3. Izenordainak
 - Forma indartuak: (*neu, zeu, geu, geure, zeuek, zeuen, neroni, neronek, bera, bere, beren, beraien, ni neu gisakoak*)
 - Izenordain zehaztugabeak:
 - *edozein, edozeinek, edozeini, edonor, edonork, edozer, edozerk*
 - Bihurkariak: *X-en burua*, (*neure burua, bere burua, neure buruari...*)
 - Elkarkariak: *elkar, elkarri, elkarrekin, elkarren ondoan, elkarren berri, elkarren zain*,
4. Determinatzaileak, erakusleak eta zenbatzaileak
 - Erakusleen deklinabidea **honekin, harena**
 - Zatikiak ehunekoak, : (*bosten, seiren...ehuneko bostek, hamarretik bik...*)
 - Zenbatzaile zehaztugabeak: *ugari, hainbeste, apur bat, makina bat*,
 - bat eta a bereizi (institutu berria behar dugu, beste institutu bat behar dugu...)
 - Zenbatzaile zehaztuak:
 - Esapide zenbait: *-(r)en bat, (hogeiren bat)*
 - Banatzaileak: -ko, bana deklinaturik(*zenbana?: aulki banatan, hamarreko, gelako bi ordezkari, gela bakoitzeko bi ordezkari...*)
 - zenbakien esanahia: *bost axola, hamaika arrazoi, ...*
5. Adjektiboak eta adberbioak
 - Gradu-markak: **askoz –ago** (*askoz larriagoa da...*)
 - Leku aditzondoak: **urruti, inongo, nonbait, edonon, -n zehar, inon, inon ez, edozein –tan, -tik kanpo, norabait**, gertu
 - Modu aditzondoak: **honelaxe, ozta-ozta**,
 - Denbora adberbidoak: sekula ez, **zazpiak jota, uda partean, gazte denboran, iaz, egunero (eta gisakoak), herenegun, berehala(xe)**
 - Iritzi aditzondoak: **itxuraz, jakina**
 - Aditzaren graduatzaileak: **zeharo, gogotik, biziki**
6. Postposizioak
 - NOR edo partitiboa eskatzen dutenak: falta(n) ur faltan, diru(rik) falta,
 - NOREN eskatzen dutenak: alboan,aldamenean, barnean, parean, bidez, bitartez, arabera, beharrean, eske,
 - NORI eskatzen dutenak: esker
 - NON eskatzen dutenak: gora/behera,(mendian gora, kalean behera...)
7. Hitz sortzaileak
 - Atzizkiak eta aurrizkiak:
 - -aro (nerabezaro...),
 - -era (errusiera, ...)
 - -kada (betekada...)
 - -kari (egunkari...),
 - -kin (bihurkin, etorkin...)
 - -koi (neurekoi...)
 - -men/-pen (ulermena...),
 - -tzar (harritzar...)
 - Hitz elkartuak:
 - -gura (logura...)
 - -zain, (kutxazain...)
 - -zulo (etxezulo...)
 - izena + adjektiboa (sudurluze...)

ADITZA

1. Aditzaren ezaugarriak
 - Aditzaren egitura: aditz-oina, partizipioa, aditz-izena (*etor, etorri, etortzea*)
2. Indikatiboko orainaldia
3. Indikatiboko lehenaldia
 - NOR: trinkoak: egon, joan, ibili, etorri (pertsona guztiak) (*zegoen, zihoan, zebilen, zetorren, ...*)
 - NOR-NORK (ninduzun, gintuzten...)
 - NOR-NORI izan (zitzaidan, zitzaizkidan...) pertsona guztiak
 - ZER-NORI-NORK ukan (nion, zenidan dizkiguzu, dizkiete ...) pertsona guztiak
4. Baldintzazko adizkiak
 - NOR alegiazkoa: izan (balitz, litzateke...)
 - NOR-NORK alegiazkoa: ukan (balu, luke...) eta trinkoak:jakin (baleki, baneki...)
 - NOR-NORI alegiazkoa (balitzait, litzaidake...)
 - ZER-NORI-NORK alegiazkoa (balit, banio, balizkit, banizkio...)
5. Agintera
 - NOR: trinkoak: egon (zaude...)
 - NOR-NORI-NORK ukan (iezaiozu, iezaiozue...) eta trinkoak ahoz: (*egiozu, eutsiozu, emadazu...*)
 - 3. pertsonako aginkera: trinkoak: (dagoela, doala, ...)
6. Ahalezko adizkiak
 - NOR: izan orain, (naiteke,... pertsona guztiak)
 - NOR-NORK ukan orain, (dezake, pertsona guztiak...)
7. Subjuntiboa
8. Aditz-lokuzioak
 - Ezezkoak eta aspektuak: (ez dut erosi behar izan...)
9. Aspektua
 - Gertakizuna lehenaldian: etorriko zela esan zuen.
10. Aditz-izena
 - -tzeko prest, gogoa, beldurra
 - -tzen: (utzi ditugu ariketak egiten, *ahaztu zaio egiten / egitea...*)
 - -tzeak, -tzeari (*egiteak jartzen nau, egiteari utziko dio...*)
 - -tzearen, -tzearekin, -tzeaz, (*egitearen garrantziaz, egitearekin batera, egiteaz harro dago...*)
11. Bestelako aditzak:
 - Aditz eragileak: behartu, arazi, (egoerak behartzen gaitu, eginarazi diote, ...)

SINTAXIA**1. Joskera**

- Perpaus bakunaren ordena:
 - Galdegaia aditza bera denean (Koldo azkenean etorri egin da, etorri ere etorri da),
 - Galdegaia ezezko perpausetan (Gizon hau, etorri ere ez da egin; gizon hau etorri ere ez da etorri),

2. Perpaus elkartua eta juntagailuak**3. Lokailuak**

- Aurkaritzakoak:
 - Ordea, berriz, oster, (ni zurekin joango naiz; aita, ordea, etxean geratuko da);
 - dena dela (dena dela ez da etorriko...)
- Kausazkoak:
 - izan ere, (lehorte handia dago; izan ere, aspaldian ez du euririk egin)

4. Menderakuntza

- Harridura perpausak:
 - hau da hau! (Hau da hau, agoantatu beharra!)
 - alfer hori! (mugi zaitez alfer hori!)
 - Zer arrai! (ez gara joango, zer arrai!)
 - Nola demontre?(nola demontre esan diozu hori?)
 - ea...-n!, (ea esnatzen zaren!)
- Perpaus erlatiboak:
 - Korrelaziozko perpausak: (zer ikusi, hura egin;)
- Konparaziozkoak:
 - Desberdintasuna:
 - ez bezala (zuk ez bezala egin dugu)
 - ahalik eta...en (ahalik eta lasterren)
 - konparazio erromanikoa:
 - zenbat eta ...ago (zenbat eta gutxiago jan, hainbat eta lodiago dago),
- Ondorio perpausak:
 - ...hain da..., ...(ez du lana bukatuko, hain da alferra)
- Baldintza perpausak:
 - baldintza erreala eta alegiazkoa bereizi (astirik badut, joango naiz / oporrik banu, joango nintzateke)
 - -(e)z gero, ezean,, (euririk eginez gero, ez gara joango; legea bete ezean, ezin dira aurkeztu)
 - -t(z)ekotan.(joatekotan, abisatu)
- Denborazkoak.
 - Aldiberekotasuna:
 - -n guztietan, gehienetan, bakoitzean, (etortzen zaren guztietan alaitzen nauzu...)
 - -n orduko (zezena agertu zen orduko maingu guztiak sendatu ziren)
 - -tzeaz batera, -tzearekin batera (ohean sartzeaz batera / sartzearekin batera lokartu da)
 - Aurrekotasuna:
 - t(z)erakoan, (patatak egosterakoan garbitu behar ditugu)
 - ondokotasuna:
 - ostean (patatak egosi ostean, utzi hozten)
 - -takoan, (patatak egositakoan...)
 - iraupena adieraztekoak:
 - -(e)netik, (joan zenetik alaiago dago)
 - geroztik, -(e)z geroztik, (politikan sartu denez geroztik ez du ezertarako astirik)
 - harik eta...arte, (harik eta txirrina jo arte ez da inor mugituko,)
- Modua eta neurria adierazteko perpausak:
 - -n neurrian, (ahal izan dugun neurrian egingo dugu)
 - -ela / -elarik (txapela buruan zuela atera da Joxe, olioari dago autoa)
- Kausazkoak:
 - -zeren /ezen (eta)...bait-/-(e)n, (ez da etorri zeren haren amonaren auzokidearen txakurrari txerto berria ipini behar baitzioten)
- Kontzesiboak:
 - -ba... ere, (argi esan bagenion ere, ez zuen kasurik egin)